

"İşte, eğer bütün rû-yi zemindeki ağaçların lisan-ı hâllerini birden dinleyebilseydin, اَتَوْمَالِ السِّي وَفَامْرًا حَبْسِي، cevherler güzel kadar ne hazinesinde وَمَا فِي الْأَرْضِ bulunduğunu göreceksin, anlayacaksın." cümlesini izah eder misiniz?

"Göklerde ve yerde olan her şey Allah'ı tesbih eder." (Haşir, 59/24)

Bu âyeti Üstad Hazretleri, bir ağaç üzerinden şu şekilde tefsir ediyor:

"Gel, şimdi bir ağaca dikkatle bak. İşte, bahar mevsiminde yaprakların muntazaman çıkması, çiçeklerin mevzunen açılması, meyvelerin hikmetle, rahmetle büyümesi ve dalların ellerinde, masum çocuklar gibi, nesîmin esmesiyle oynaması içindeki lâtif ağzını gör. Nasıl bir dest-i keremle yeşillenen yaprakların diliyle ve bir neş'e-i lütufla tebessüm eden çiçeklerin lisanıyla ve bir cilve-i rahmetle gülen meyvelerin kelîmâtıyla ifade edilen hikmetli nizam içindeki adilli mizan; ve adli gösteren mizan içinde bulunan dikkatli san'atlar, nakışlar; ve maharetli nakışlar ve ziynetler içinde rahmet ve ihsanı gösteren ayrı ayrı tatmaklar; ve ayrı ayrı güzel kokular ve hoş tatmaklar içinde birer mucize-i kudret olan tohumlar ve çekirdekler, gayet zâhir bir surette bir *Sâni-i Hakîm, Kerîm, Rahîm, Muhsin, Mün'im, Mücemmil, Mufaddılın* vücub-u vücudunu ve vahdetini ve cemâl-i rahmetini ve kemâl-i rububiyetini gösterir."(1)

Ağacın, yukarıda ifade edilen harika ve ölçülü sanatlar ile Allah'ın isimlerine işaret edip göstermesi, bir cihetle âyette ifade edildiği gibi ağacın Allah'ı isimleri ile tesbih etmesi anlamı taşıyor. Nasıl her şey hâl dili ile Allah'ı tesbih ediyor ise, ağaçlarda bu düzgün, ölçülü ve ahenkli yapı ve yaratılışları ile Allah'ı tesbih ediyorlar.

(1) bk. [Sözler, Otuz Üçüncü Söz, On Dokuzuncu Pencere.](#)